

Datum
2016-11-30

Diarie nr
5.0-1606-0414

Ert datum
2016-06-07

Er beteckning
N2016/03080/DL

Vår referens
Anette Björlin

Näringsdepartementet
103 33 Stockholm
m.registrator@regeringskansliet.se
kierstin.petersson-grawe@regeringskansliet.se

YTTRANDE

Betänkande en trygg dricksvattenförsörjning (SOU 2016:32)

Statens geotekniska institut (SGI) har beretts möjlighet att lämna synpunkter på Betänkande En trygg dricksvattenförsörjning (SOU 2016:32). I remissvaret lämnas övergripande synpunkter på de delar som rör SGI:s verksamhetsområden. Synpunkterna berör kapitel 6 Skydd av vattentäkter, kapitel 7 Tydligare process för arbetet med vattenskyddsområden, kapitel 8 Kontroll och övervakning, kapitel 9 Krisberedskap och kapitel 11 Ansvarsfrågor, samordning, och styrning.

SGI är en förvaltningsmyndighet med övergripande ansvar för geotekniska och miljögeotekniska frågor. Myndigheten ska vara pådrivande i frågor som syftar till en säker, ekonomisk och miljöanpassad samhällsutveckling samt bidra till att de nationella miljökvalitetsmålen nås inom det geotekniska området. SGI:s verksamhetsområden innefattar bland annat fysisk planering och klimatanpassning, grundläggning och förstärkning, samt föroreningsutbredning i jord, berg och vatten, d.v.s. viktiga komponenter i markplaneringen.

SGI har det nationella ansvaret för forskning samt teknik- och kunskapsutveckling när det gäller sanering och återställning av förorenade områden. Vi ska vidare bidra till att riskerna för ras, skred och stranderosion minskar och vi har som instruktion att bistå myndigheter, kommuner och andra med rådgivning, samt att i samverkan med dessa introducera ny teknik och tillämpa forsknings- och utvecklingsresultat inom vårt verksamhetsområde.

SGI ger även stöd till räddningstjänsten. Från och med den första december 2015 har SGI en TiB-funktion (tjänsteman i beredskap). TiB har till uppgift att initiera och samordna myndighetens arbete vid akuta händelser rörande ras och skred.

Sammanfattning

SGI välkomnar utredningen om en trygg dricksvattenförsörjning och ser det som nödvändigt att lyfta dricksvattnets betydelse och minska de hot och brister som finns, speciellt mot bakgrund av kommande klimatförändringar. SGI:s sammanfattade förbättringssynpunkter är:

- Det behövs tydligare förslag och åtgärder för att förbättra och genomföra uppströmsarbetet.
- Åtgärder behövs för att förbättra riskbedömningar och öka kunskapen kring föroreningsutbredning i mark och sediment.
- SGI föreslår att en delegation för klimatanpassningsinsatser avseende skredrisker i Göta älv-dalen tillsätts.
- SGI stödjer förslagen som rör Livsmedelsverket och Länsstyrelsernas samordningsroller på nationell respektive regional nivå, men trycker också på fortsatt behov av tydligare ansvarsfördelning och bättre samordning mellan stat och kommun.
- Det behövs tydligare integrering mellan dricksvattenfrågorna och vattenförvaltningen.

Statens geotekniska institut

581 93 LINKÖPING
Besöksadress: Olaus Magnus väg 35

Phone: +46 13-20 18 00
Fax: +46 13-20 19 14
E-post: sgi@swedgeo.se

Bankgiro: 5211-0053
Plusgiro: 18 30 64-5
Org.nr: 20 21 00-0712

- SGI håller med utredningen om att kontroll av råvattnet behövs, men att det också är nödvändigt att hitta en lösning för hur övervakningen ska finansieras.
- Ökade informationsinsatser behövs om det verktyg som nyligen utvecklats för att stödja ansvariga aktörer vid skyddet av vattentäkter. Verktuget möjliggör samverkan mellan Räddningstjänster och centrala myndigheter vid händelse av olyckor och underlättar användandet av befintliga kunskapsunderlag.
- Även enskild vattenförsörjning behöver lyftas och uppmärksammas för att säkra dess hållbarhet långsiktigt.

SGI:s synpunkter

SGI välkomnar utredningen om en trygg dricksvattenförsörjning. SGI delar utredningens slutsats om att klimat- och samhällsförändringarna utgör påtagliga utmaningar för dricksvattenförsörjningen. Även den ökande kemikalianvändningen i samhället är oroande. Det är därför nödvändigt att lyfta betydelsen av dricksvattenförsörjningen och minska de hot- och brister den utsätts för, speciellt mot bakgrund av kommande klimatförändringar.

Tydliggör uppströmsarbetet

SGI instämmer med utredningen att uppströmsarbete, att kartlägga och åtgärda föroreningar och andra störningar vid källan, är avgörande för att säkerställa ett bra och säkert dricksvatten. SGI instämmer även att det behövs ett regionalt perspektiv på vattenfrågorna, vilket är en utgångspunkt för att arbeta uppströms då vattnet saknar administrativa gränser. Vi saknar dock tydliga förslag i utredningen på hur detta arbete kan genomföras och förbättras.

Förbättrade riskbedömningar

SGI instämmer med utredningens bedömning att klimatförändringarna kommer att öka riskerna för översvämning, ras, skred och markrörelser, vilka i sin tur kan leda till ökad föroreningsspridning och ledningsbrott eller påverkan på dricksvattenanläggningar. Även skyfall, förändrade grundvattennivåer och temperatur kan påverka föroreningsspridningen.

Utifrån SGI:s erfarenhet och arbete med förorenade områden föreligger det idag stora brister och kunskapsluckor när det gäller spridningsförutsättningar i marken samt från sediment. Kunskapen kring hur klimatfaktorerna påverkar markförutsättningarna är också bristfälliga. SGI tycker det är bra att utredningen föreslår att Havs- och vattenmyndigheten ska utarbeta en vägledning för inrättande och omprövning av vattenskyddsområden, men vill betona att åtgärder för att förbättra riskbedömningarna och öka kunskapen kring föroreningsspridning också är nödvändiga.

Inrätta en Göta älvdelegation

SGI har tidigare föreslagit att en delegation för klimatanpassningsinsatser avseende skredrisker i Göta älvdalen tillsätts¹. Förslaget innebär att delegationen ges ett övergripande ansvar för samordning och prioritering av skredriskreducerande insatser i Göta älvdalen samt för utredningar och rekommendationer för åtgärder. Göteborg har varit en fallstudie i dricksvattenutredningen och beskrivs närmare i kapitel 5.4.2. Ett skred längs Göta älv kan innebära betydande risker för förorening av råvattnet. Förslaget om en Göta älvdelegation ligger i linje med de förslag som presenteras i dricksvattenutredning-

---

¹ Delegation för klimatanpassningsinsatser avseende skredrisker i Göta älvdalen. Redovisning av regeringsuppdrag S2012/2921/PBB (delvis), SGI, Linköping 2013.
http://www.swedgeo.se/globalassets/publikationer/gota-älvutredningen/gota_älvdelegation.pdf

en, det vill säga att förbättra samverkan och samordning, behovet av att arbeta i ett regionalt perspektiv och med uppströmsarbete samt ökat fokus på krisberedskapsfrågor.

Förtydliga samordning och ansvarsfördelning

Utredningen konstaterar att samverkan är ”nyckeln till framtiden”. SGI bifaller förslagen att Livsmedelsverket får ett förtydligat och bredare samordningsansvar samt att Länsstyrelserna får en utvecklad och tydligare roll i de regionala vattenfrågorna. Det är dock viktigt att ytterligare förtydliga ansvarsfördelningen mellan stat och kommun samt att öka samordningen mellan dem.

Integrera dricksvattenförsörjning och vattenförvaltning

SGI vill se ett tydligare integrerat arbetsätt mellan dricksvattenförsörjning och vattenförvaltningen. Samverkan och regionala perspektiv är viktiga utgångspunkter i vattenförvaltningen, och direktivets krav på god vattenkvalitet borde även sammanfalla med dricksvattenproducenternas mål. I utredningen framstår dricksvattenfrågorna och vattenförvaltningen som två separata processer utan att föreslå hur dessa kan integreras på ett bättre sätt i syfte att stärka en svensk vattenpolitik.

Följande exempel kan belysa detta: Enligt vattendirektivet (artikel 7) ska erforderligt skydd av dricksvattenförekomsterna säkerställas i syfte att undvika försämring av vattenkvaliteten för att minska den nivå av vattenrening som krävs för framställning av dricksvatten. I utredningen framgår det att målet för dricksvattenproducenterna är att känna sitt råvatten tillräckligt väl för att kunna utforma och styra beredningsprocesserna och kunna leverera ett hälsosamt dricksvatten. Om vattnet är förorenat eller om nya föroreningar upptäcks ändras beredningsprocesserna, ofta till mer avancerade reningstekniker.

Enligt SGI:s mening är detta inte i linje med vattendirektivets intentioner där grundprincipen är att åtgärda och motverka föroreningen vid källan. Det finns därför ett behov av att bättre integrera dricksvattenfrågorna och vattenförvaltningen för att skapa en samlad svensk vattenpolitik och tydliggöra dricksvattenproducenternas roll i detta. Enligt SGI:s mening bör dricksvattenproducenternas ges ett större ansvar att arbeta utifrån ett helhetsperspektiv och arbeta mot målet enligt vattendirektivets artikel 7.

Fler lösningar för finansiering av övervakning

SGI håller med utredningen om att det behövs vattenkvalitetskontroller av råvattnet. Utredningen anser att övervakning ska betalas av förorenaren, inte av dricksvattenproducenten och VA-kollektivet. SGI vill här framföra att många föroreningar härstammar från ”gamla synder”, det vill säga föroreningar där det inte längre finns någon verksamhetsutövare samt från diffus spridning i samhället där en enskild förorenare inte kan identifieras. Det är därför nödvändigt att hitta en lösning på hur övervakningen av råvattnet ska finansieras.

Informationsinsats kring verktyg

Skydd av vattentäkter kan ske på många sätt. Utredningen ger exempel på vägledningsbehov men lämnar inga förslag kring detta (sidan 456). Ett av exemplen rör Räddningstjänsten och att det är av ökande betydelse att kunskapsunderlag finns och erfarenhetsöverföring sker så att känsliga förekomster med influensområden vid behov alltid kan identifieras. SGI vill här nämna att vi tillsammans med SGU, SKL, Livsmedelsverket, Lantmäteriet, MSB och Bohus Räddningstjänstförbund har utvecklat ett webbaserat GIS-verktyg² för att stödja samverkan mellan aktörer och för att identifiera känsliga områden.

---

² <http://gis.swedgeo.se/rtj/>

Datum
2016-11-30

Diarie nr
5.0-1606-0414

Verktyget innebär att räddningstjänsten och sakkunniga myndigheter i samverkan bättre kan utnyttja befintliga kunskapsunderlag för att lösa problem och utföra åtgärder vid överhängande fara för ras, skred, slamströmmar och kemspill i känslig mark. En av applikationerna är speciellt inriktad mot analys och utlåtande vid vattentäktsolycka. Ökade insatser för att sprida information om GIS-verktyget till Räddningstjänsterna i landet krävs för att användningen av den ska öka.

Behov rörande enskild vattenförsörjning

Enskild vattenförsörjning har inte ingått i utredningens uppdrag. Utredningen har ändå på ett bra sätt beskrivit problematiken kring den när det gäller kvantitativa och kvalitativa aspekter. SGI ser gärna att även den enskilda vattenförsörjningen lyfts och uppmärksammas på samma sätt som den allmänna vattenförsörjningen. Idag faller stort ansvar för att hantera dessa frågor på fastighetsägaren. Men liksom allmän vattenförsörjning är problemen ofta koppade till större geografiska områden än en enskild fastighet. Föroreningar kan spridas lång väg, klimatförändringar och höjd havsnivå kan komma att påverka enskilda brunnar väsentligt. Kopplingen till enskilda avlopp är tydlig och behöver hanteras integrerat med drickvattenaspekten. Utredningen uppskattar att det finns cirka 1,2 miljoner permanentboende och lika många fritidsboende som använder vatten från enskilda täkter, t.ex. egen brunn. Många av dessa är belägna i områden attraktiva för turism och på landsbygden. Det behövs ökad kunskap, planeringsunderlag och lösningar även för att säkra en långsiktig hållbar enskild vattenförsörjning och avloppshantering.

Beslut

Beslut i detta ärende har tagits av generaldirektör Åsa-Britt Karlsson efter föredragning av klimatstrateg Anette Björlin som också handlagt ärendet. I ärendets handläggning har även avdelningschef Charlotte Cederbom deltagit.

STATENS GEOTEKNISKA INSTITUT

Åsa-Britt Karlsson

Anette Björlin